

Előszó

Az Olvasó egy retorikai szemléletű gyakorlókönyvet tart a kezében. A gondolkodás – beszélés – vitázás feldolgozását ezért elsősorban nem logikai elvek vagy szerkezetek szerint végzi el, hanem a közösségekben folyó és formálható, hatóerővel bíró kommunikáció szempontjából.

A retorikát ezúttal tehát nem a „szövegtermék” létrehozásának kissé elavult eszköztáráként, hanem társas intelligenciaként: **érzékenységeként** és **magatartásként** fogjuk fel, amely az egyén számára a közösségbe való belépés készségeit, az önérvényesítés és mások megértésének képességeit nyújtja. Körébe tartoznak ezért azok az etikai megismerő készségek¹ és tudnivalók, amelyekre szükség van a társas helyzetek értelmezéséhez, alakításához.

A retorikai érzékenység közegét az emberi viszonyok és a társas szituációk adják, ezeknek az értelmi mellett érzelmi összetevők is vannak. „A retorikai érzékenység három erő működéséből következik: abból, hogy a személy miképp látja énjét a kommunikáció során, hogyan látja a partnerét és miként igyekszik alkalmazkodni hozzá” – fogalmazza meg Hart, Carlson és Eadie². Ennek az érzékenységnek fontos eleme tehát a figyelem (megfigyelés), az önmegfigyelés, a normák és eltérések: az egyediség, a különbözőség, az eltérés és az azonosság iránti érzékenység.

A retorikai magatartás a részt vevő, artikulált, találékony, megértő és tetterre kész állampolgár sajátja, aki – miközben érvényesíti érdekeit – egyúttal közösségi lény is, saját céljait képes a közösségi értékek gyarapításával összhangban megfogalmazni.

---

¹ Booth, Wayne C.: Foreword. Seriously Considering Rhetoric Education. In: Petraglia, Joseph – Deepika, Bahri (eds.): *The Realms of Rhetoric: The Prospects for Rhetoric Education*. Albany, NY: State University of New York Press, 2003. vii–ix; Struever, Nancy S.: The Rhetoric of Familiarity: A Pedagogy of Ethics. *Philosophy and Rhetoric* 1998, 31, 91–106.

² Hart, Roderick P. – Carlson, Robert E. – Eadie, William F.: Attitudes Toward Communication and the Assessment of Rhetorical Sensitivity. *Communication Monographs* 1980, 41, 1–22; itt: 9.

A retorikai magatartás elengedhetetlen a demokráciát kreatívan tápláló viták és együttműködés, a szocializációt támogató együttélés, a kultúra folytonosságát biztosító megértés, emlékezés és megújítás folyamataiban.

Ennek a magatartásnak a hiányát is kifejezheti egy adott korban az egyén önbizalomhiánya és feleslegességérzése, a rossz társadalmi közérzet, a közösségi bizalmatlanság. A retorikai meggyőzés tanulásának tehát sokkal mélyrehatóbb a jelentősége, mint a pillanatnyi egyéni érvényesülés szolgálata.

Minderre figyelemmel ez a gyakorlókönyv három nagy fejezetben foglalkozik a meggyőzéssel és az érveléssel. Elsőként a kritikai gondolkodás, másodikként a megszólalás, harmadikként a vitázás szempontjából. A szöveg, a leírások, a magyarázatok, példák és feladatok megközelítésmódja hangsúlyosan gyakorlatias: kérdezésre és kipróbálásra igyekszik meghívni olvasóját. Nem ismeret-, hanem tevékenységközpontú, hangvétele céljaihoz illeszkedik, példái időszerűek.

Célja, hogy örömet és sikerélményt nyújtson a felfedező, kreatív közösségi kommunikációhoz.